

Ірина Мелай,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

З-поміж викликів, що постали перед нашим суспільством, надзвичайно гострим є забезпечення рівного доступу до освіти всіх дітей, а особливо тих, хто потребує спеціальних умов виховання, корекційного навчання та розвитку особистості у форматі соціальної інтеграції її у реальне життя.

Означена проблема стосується всіх дітей із психофізичними порушеннями, зокрема дітей з аутистичним спектром порушень, виховання яких, важким тягарем лягаючи на плечі їхніх батьків, обтяжується й тим, що численний громадський загал нашого суспільства, неадекватно демонізуючи аутичну дитину, створює певного роду автономізацію її родини в соціумі, в якому вона проживає. Бажаючи поділитись із кимсь своїм горем, батьки і родичі такої дитини вдаються до спілкування через Інтернет, куди вони хочуть скинути той негатив, що його одержують від навколишнього світу. Не розуміючи до кінця, що діється з їхньою дитиною, і маючи образу на лікарів, які, зазвичай, складають негативні прогнози щодо подальшого розвитку аутичної дитини, вони шукають допомоги в нетрадиційних методиках, втрачаючи поза тим час на кваліфіковану психолого-педагогічну корекцію цієї недуги.

Діти з розладами аутичного спектру (РАС) мають певні труднощі в соціальній взаємодії, комунікації та адаптації до нових ситуацій. Ці особливості вимагають індивідуального підходу в навчанні та розвитку, особливо через творчі заняття, які сприяють розвитку їх емоційної сфери. Нетрадиційні техніки малювання

допомагають знизити тривожність і надати дітям можливість вільно виражати свої емоції та розвивати творчі здібності [4, с. 64]. Такі техніки можуть включати використання нетрадиційних матеріалів та способів створення зображень, що значно знижує стрес від процесу малювання.

Діти з аутизмом зазвичай мають складності в соціальній взаємодії, часто демонструють стереотипні дії та мають обмежені інтереси. Через це їм важко сприймати нові завдання або навчальні методики, що вимагають імпровізації або творчого підходу. Однак за допомогою індивідуалізованих підходів і використання сенсорно дружніх технік можна стимулювати їхній творчий розвиток [1, с. 46]. Дослідження свідчать, що діти з РАС реагують краще на структуровані творчі завдання, але можуть успішно брати участь у вільних творчих активностях за умови підтримки з боку дорослих [3, с. 73]. Педагогічний підхід має включати поступове введення нових матеріалів, підтримку в перших кроках і розвиток творчої незалежності дитини.

Творчість є важливим інструментом для розвитку дітей з РАС. За допомогою художніх занять, таких як малювання, діти можуть розвивати дрібну моторику, що важливо для когнітивного розвитку, та виражати емоції, які важко висловити словами. Нетрадиційні техніки малювання, такі як використання пальців, нетрадиційних інструментів або матеріалів (пісок, піна для гоління, губки), стимулюють сенсорний досвід дитини і знижують навантаження на їхню нервову систему [2].

Як зазначає І. Ткачева, діти з РАС зазвичай не люблять слідувати класичним технікам малювання через високі вимоги до точності і акуратності, що може викликати стрес. Нетрадиційні ж техніки не вимагають дотримання правил, дають можливість експериментувати з кольорами і формами без страху помилитися, що стимулює креативність і мотивацію до участі в творчій діяльності. [2, с.92]

Нетрадиційні техніки малювання відкривають можливості для розвитку не тільки творчості, але й емоційної стійкості та когнітивних здібностей у дітей з РАС. Такі техніки включають малювання пальцями, долонями, піском, пінкою для гоління,

використання губок, пластикових трубочок, пакетів кульок, нитки, штампів і навіть натуральних матеріалів, таких як листя, камінчики або квіти. Ці методи дають змогу дітям вільно експериментувати з різними текстурами та кольорами, не боячись порушити класичні правила або зробити помилку [4, с. 65].

Приклади нетрадиційних технік малювання

1. Малювання пальцями та долонями. Діти наносять фарбу пальцями або долонями. Цей метод допомагає дітям розвивати тактильні відчуття, адже текстура фарби та поверхні під руками може бути дуже різною. Розвиває дрібну моторику, координацію рухів. Діти можуть вільно виражати свої почуття через малюнок без необхідності контролювати точність.

2. Малювання піском. Діти малюють на поверхні піску або використовують пісок для створення текстур. Пісок забезпечує різноманітні текстури, що стимулює сенсорне сприйняття. Пісок може бути заспокійливим, допомагає знижувати стрес та тривожність. Діти розвивають навички роботи з різними текстурами та поліпшують координацію рук.

3. Малювання пінкою для гоління. Пінка для гоління наноситься на поверхню, і діти малюють пальцями або пензликами. Пінка має цікаву текстуру, що стимулює сенсорні рецептори. М'яка текстура пінки може бути заспокійливою. Діти можуть створювати унікальні малюнки та текстури, що стимулює творчість.

4. Малювання губками. Губки різної форми використовуються для нанесення фарби. Відповідно до різних форм губок, діти можуть розвивати різні навички контролю рухів. Відчуття різних текстур губок стимулює сенсорну інтеграцію. Губки створюють цікаві текстури та форми, що сприяє розвитку уяви.

5. Малювання пластиковими трубочками. Фарба надувається через трубочки, створюючи абстрактні форми. Координація дихання та рухів: Діти вчаться контролювати дихання та рухи для створення малюнків. Експериментування з формами та кольорами розвиває творче мислення. Розвиває навички управління дрібними м'язами.

6. Малювання пакетами. Зім'ятий пакет використовується для створення текстурних відбитків фарби. Текстура пакету додає нові

відчуття при малюванні. Можливість зім'яти пакет може бути фізично розслаблюючою. Створення текстурованих малюнків сприяє розвитку творчих навичок.

7. Малювання кульками. Кульки котяться по паперу, залишаючи сліди фарби. Управління кульками покращує координацію і контроль. Діти можуть створювати цікаві абстрактні малюнки, досліджуючи динаміку руху. Спостереження за слідами фарби може бути візуально захоплюючим.

8. Малювання нитками. Нитка занурюється у фарбу і використовується для створення ліній і візерунків. Техніка допомагає дітям контролювати дрібні рухи. Нитка створює цікаві візерунки та форми, що стимулює уяву. Діти вчаться відчувати текстуру нитки і її вплив на малюнок.

9. Малювання штампами. Штampi використовуються для створення повторюваних візерунків. Повторення візерунків допомагає дітям розвивати розуміння структури і шаблонів. Робота з штампами покращує дрібну моторику і координацію. Діти можуть експериментувати з різними формами та кольорами.

10. Малювання натуральними матеріалами (листя, камінчики, квіти). Натуральні матеріали використовуються для створення відбитків і текстур. Взаємодія з природними матеріалами стимулює сенсорні рецептори. Діти можуть досліджувати різні форми та текстури, що сприяє розвитку уяви. Використання природних матеріалів може підвищити обізнаність про навколишнє середовище.

У роботі з дітьми з РАС важливо створювати комфортне середовище, де дитина почуватиметься захищеною і мотивованою до творчої діяльності [5, с. 30]. Використання нетрадиційних технік потребує індивідуального підходу до кожної дитини, з урахуванням її емоційного стану та рівня розвитку моторних навичок [6, с. 57]. Педагоги повинні поступово вводити нові матеріали і техніки, адаптуючи їх під потреби конкретної дитини. Поступовий перехід від простих технік до складніших сприяє розширенню креативного потенціалу дитини, водночас розвиваючи її соціальні та когнітивні навички.

Нетрадиційні техніки малювання є потужним інструментом для розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з РАС. Вони не тільки стимулюють когнітивний і сенсорний розвиток, але й допомагають знизити рівень тривожності та підвищити емоційну стабільність дитини. Використання таких технік у роботі з дітьми з особливими потребами сприяє їхній соціалізації, розвитку творчого мислення та загальній адаптації до соціального середовища.

Список використаних джерел

1. Баєва І. А., Мельникова Н. Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей з розладами аутичного спектру в освітньому процесі. *Психологічний журнал*. 2021. №3. С. 45-55.
2. Ткачева І. Ю. Творчість як засіб корекції емоційно-вольової сфери у дітей з РАС. *Корекційна педагогіка*. 2022. №6. С. 90-98.
3. Костюк Г. С. Методичні аспекти розвитку творчих здібностей у дітей з особливими потребами. *Вісник психології та педагогіки*. 2020. №4. С. 72-78.
4. Клименко Л. В. Використання нетрадиційних технік малювання у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Сучасна спеціальна освіта*. 2021. №5. С. 63-68.
5. Кравцова С. Ю. Сенсорні технології в роботі з дітьми з аутизмом. *Освітні стратегії*. 2020. №1. С. 29-35.
6. Романова Н. М. Творчий розвиток дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Виховання та навчання*. 2021. №7. С. 56-62.
7. Підопригора О. В. Емоційна регуляція у дітей з РАС: педагогічні стратегії. *Науковий вісник психолого-педагогічних досліджень*. 2022. №3. С. 34-40.